

Beleidsreactie op WUR-rapport over emissiearme stallen d.d. 25 november 2022

Vivianne Heijnen, staatssecretaris van IenW heeft op 25 november 2022 [een beleidsreactie](#) naar de Tweede Kamer gezonden op het rapport over verbeteren van de effectiviteit van emissiearme stalsystemen.

Dit rapport van de WUR laat duidelijk zien dat emissiearme stalsystemen in sommige gevallen niet doen wat ze zouden moeten doen en waardoor dat komt. We hebben te maken met een verschil tussen datgene wat op papier de bedoeling is en de realiteit in de praktijk. Hoe vaak dit zo is en hoe groot dit verschil precies is, staat niet in het rapport. Door de WUR worden een aantal oorzaken aangewezen; bijvoorbeeld een optimale testomgeving versus de omstandigheden in de stal, de installatie, gebruik en onderhoud van de systemen, onvoldoende toezicht en controles, en veranderingen in de productieomstandigheden. Dit heeft allemaal invloed op de daadwerkelijke uitstoot van ammoniak. Er zijn volgens de WUR wel forse verbeteringen mogelijk om de effectiviteit te verbeteren. De WUR doet daartoe aanbevelingen.

Na eerdere aanwijzingen dat stalsystemen niet altijd doen wat ze beloven, staat dat nu ondubbelzinnig vast. Dat is pijnlijk voor omwonenden. En voor boeren met zo'n systeem. Zij hebben immers geïnvesteerd op basis van bepaalde verwachtingen die nu niet altijd de praktijk blijken te zijn.

Het zijn heldere conclusies en aanbevelingen van de WUR. Het kabinet neemt alle aanbevelingen over. Samen met LNV worden de gevolgen in de praktijk bekeken; voor boeren die deze systemen nu hebben; voor fabrikanten van de systemen; voor de stikstofaanpak in z'n geheel. In het voorjaar van 2023 komen de minister van LNV en de staatssecretaris van IenW terug op de voortgang van de uitwerking van de aanbevelingen.

Uitvoering van aanbevelingen in WUR-rapport over emissiearme stallen

In [de Kamerbrief](#) staan alle aanbevelingen genoemd. Hieronder worden er een aantal uitgelicht:

- Er wordt gewerkt aan het vergroten van de kennis van veehouders en andere betrokkenen over de toepassing van emissiearme stallen (staatssecretaris I&W en minister LNV)
- Ook wordt gewerkt aan versterking van de omgevingsdiensten (zoals al aanbevolen door de commissie Van Aartsen – daar zijn we al mee aan de slag) (staatssecretaris I&W)
- De stalbeoordelingsprocedure waarin wordt vastgesteld wat de ammoniakuitstoot van een emissiearme stal is, wordt aangescherpt. Het doel daarvan is dat de stalsystemen die op de markt komen in de praktijk gemiddeld de emissiereductie realiseren die bij de stalbeoordeling wordt vastgesteld. Hierover vindt ook overleg plaats met bevoegde gezagen opdat deze aanscherpingen ook worden opgenomen in lokale beoordelingstrajecten van emissiearme stallen (staatssecretaris I&W en ministerie van LNV)
- Er wordt onderzocht hoe innovaties in de veehouderij in de volle breedte getoetst kunnen worden (integraal beoordelingskader van innovatieve veehouderij). Daarmee vindt dan niet alleen toetsing van een emissiearm stalsysteem plaats, maar bijvoorbeeld ook van voermaatregelen die ammoniakemissies verminderen. (staatssecretaris I&W en minister LNV)

- Op langere termijn wordt toegewerkt naar een nieuw systeem van regulering gebaseerd op doelvoorschriften met behulp van sensoren die op de bedrijven zelf emissie meten. Met zo'n systeem kun je veel breder aan ammoniakreductie werken, de verantwoordelijkheid voor ammoniakemissie bij de veehouder leggen, en ondernemerschap en innovativiteit stimuleren. (staatssecretaris I&W en minister LNV)
- Bij bestaande emissiearme stalsystemen wordt in 2023 en 2024 emissie gemeten. De focus ligt hierbij op emissiearme vloeren in de melkveehouderij en mestopslagen op pluimveebedrijven. (staatssecretaris I&W en minister LNV)
- Bij de vaststelling van emissiefactoren zal rekening gehouden worden met de werking van emissiearme stalsystemen in de praktijk (staatssecretaris I&W).

Brief over voortgang integrale aanpak landelijk gebied en opvolging uitspraak Raad van State over Porthos d.d. 25 november 2022

De minister voor Natuur en Stikstof beschrijft in [deze brief](#) onder andere de gevolgen van de uitspraken van de Raad van State op 7 september en 12 oktober 2022 over 3 typen emissiearme stalsystemen in natuurvergunningen¹. De Raad van State heeft geoordeeld dat deze natuurvergunningen niet zonder meer verleend hadden mogen worden, omdat alleen op basis van de emissiefactoren niet is uitgesloten dat de natuur erop achteruitgaat. Daarnaast werd de daling in stikstofuitstoot gebruikt om meer dieren te houden (intern salderen), waardoor het nog lastiger is om vast te stellen dat de natuur in Natura 2000-gebieden niet achteruitgaat.

Voor agrarische ondernemers die van plan zijn om een nieuw emissiearm stalsysteem te bouwen, betekent dit dat zij een natuurvergunning moeten aanvragen en daarbij een passende beoordeling moeten uitvoeren. Als stalsystemen eerder met voldoende zekerheid ammoniak reduceren, dan zal het makkelijker zijn om natuurvergunningen te verlenen. Het kabinet en de provincies hechten er aan de procedure voor vergunningaanvraag zo eenvoudig mogelijk te laten verlopen en de agrarische ondernemers hier zo goed mogelijk bij te ondersteunen. In overleg met provincies, en vanzelfsprekend met de agrarische sector, wordt een handreiking geschreven waaruit blijkt wat er op dat moment mogelijk is; het streven is om deze medio 2023 gereed te hebben. Enkel de berekening in AERIUS Calculator, op basis van de emissiefactoren, is niet meer voldoende.

Brief over toekomst bevorderen innovatie van emissiearme stalsystemen d.d. 25 november 2022

Naast bovengenoemde brieven waar is aangegeven welke stappen er op korte termijn gezet worden, is er nog een [derde brief](#) over emissiearme stalsystemen op 25 november 2022 naar de Tweede Kamer gezonden. In deze brief is aangegeven welke stappen gezet worden om op langere termijn te komen tot een nieuwe reguleringssystematiek op basis van doelvoorschriften in combinatie met real time gemeten emissies. Verder is aangegeven dat een nieuwe openstelling van de investeringsmodule van de Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen (Sbv) wordt voorbereid. Zodra er meer duidelijkheid is over de openstelling wordt daarover gecommuniceerd.

---

¹ Uitspraken van de Raad van State op 7 september en 12 oktober 2022 (202106900/1/R2, 202106908/1/R2 en 202106915/1/R2, 202106903/1/R2)